

ELŐFIZETÉS
 HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hóra 2 korona.
 VIDÉKEN:
 Egy évre 28 korona.
 Egy hóra 2 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
 4-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
 minden következőnél 16 fillér.
 Nyilttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
 Aradi és csanádi egyetemi
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 357.
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1912.

FŐSZERKESZTŐ
STAUBER JÓZSEF

Vasárnap, július 28.

Mai számunk főbb közleményei:

Lukács László beszámolóra készül.
 A török katona-párt győzelme.
 Új színház Aradon.
 Gromon Dezső báró temetése.
 Nagy György párbaja Ferenc Józseffel.
 Budapesttől Berlinig gyalog.
 A csendes örült levelei.
 Meghalt a mütöaszaton.
 Új otthonban a miniszterelnök.
 A radnai kriptában.
 Rendőrgyilkos detektív?
 Tarkaságok.

Az ázsiai kolera és a kolera Ázsiában.

Arad, július 27.

Ázsiának olyan földterületet szoktak nevezni, a hol keleti hanyagsággal, tudatlansággal és indolenciával viselkednek a legértékesebb emberi javak: a szabadság, a műveltség, az egészség és egyebekkel szemben. Hogy a szabadság meg a kultura dolgában vannak-e ázsiai foltjai a magyar földabrosznak, arról itt nincs szó. A szomszéd vármegyében kiütött ázsiai kolera azonban aktuális teszi azt a beismerést, hogy az egészség védelme dolgában ennek az országnak nagy része rettentően keleti állapotban van. Közvetlen tapasztalások, amelyek itt elmondhatók, talán nem fölöslegesek, a mikor az egyik szomszéd vármegyében a járvány esetét hivatalosan megállapították.

Tavaly ősszel volt, Bácskában. Ahol olyan drága a föld, hogy az utána éhes nép már nem is holdakban, hanem kvadrátokban — négyszög öleiben — mondja az árát. Az ország legvagyonosabb megyéje

az, talán Torontált se véve ki. És a hol annyi a buza és annyi a pénz, ott az emberi élet oltalmazására a legkevesebb telik.

Hónapokon át meg volt állapítva, hogy a Duna vize kolerával meg volt fertőzve. És a dunamenti községekben semmi igazi rendszabály nem volt a járvány megfékezésére.

— Ördögöt van kolera a Dunában — mondták a falu fejei. — Hiszen a hány molnár, meg halász van, mind a Dunából iszik, főz, mos, még se lesz semmi baja. Ha a Duna-víznek valami baja lenne, se-regestül fordulnánk föl!

Októberben azután mégis különös esetek történtek. Egy sváb asszony füvezés közben rosszul lett, hazajött és estére meghalt. Bizonyosan körömméreg érte. Azután a falu csordása rontotta meg a gyomrát és meghalt. A tehenektől kaphatott valami bajt.

A hetedik eset történt, amikor végre a kolerára gondoltak. Akkor is megesezt, hogy egy házban, ahol kolera-beteg volt, egy csöpnyi fertőtlenítő szert se lehetett találni. A község házában volt állítólag karbol, de nem küldtek érte. A beteg se a családjától, se másoktól el nem volt különítve. A községi orvos megállapította, hogy gyanus, gyanus az ügy, de hátha mégse kolera.

Az emberek haltak — tizenegy beteg volt már, — akkor végre „intézkedtek.“ A halottakat már nem volt szabad kísérettel eltemetni és a járvánnyal lepott házak kerítését, kapuját lelocsolták oltott mésszel. Hogy ez a méssz mit használt, bajos megállapítani. A község azonban akkor se volt elzárva. Aki akart, szabadon jöhetett, me-

hetett, vihette a járvány bacilusait mindenfelé.

Mi Aradon, akik a hólyagos himlő lehelletére lázas rémületbe esünk, megtömjük a járványkórházat, beoltatjuk magunkat, bezáratjuk az iskolákat, — alig tudjuk elképzeelni, hogy milyen egykedvűen fogadja, nézi a falu a veszedelmet, amely igazán kézről-kézre küldi a halált. Hogy mennyire védtelenek az emberek, akik ilyenkor is szabadon látogatják a beteget, ápolják keserű pálinkával, a gyomrára rakott meleg téglával, egyébbel; és mikor meghal, még akkor is körülveszik a holttestet a kegyelet jeléül, amelyek között száz alkalma van a fertőzésnek.

... Egy hét múlva, igen, akkor már lejött a belügyminisztériumból küldött járványorvos és az alatt küldöttek néhány csendőrt, akik a járványos házak előtt őrt állottak. De hogy az alatt csak tizen haltak meg és nem százan, az igazán csak a jó szerencsén, a gondviselésen mulott és csak annak volt köszönhető, hogy a járványt több helyre szét nem hurcoltak.

És ez az egyik faluról a szól. De volt így több faluban is. Lehetővé tette például ezt az is, hogy a dúsgazdag vármegyében két-három nagyközségnek van egy orvosa; több község hónapokig orvos nélkül áll, a fertőtlenítő szert pedig nehezebb megkapni, mint a peronoszpóra ellen a gálicot, meg a marha-tápport. Mert a szőlő és az állat, az pénzbe kerül és arra vigyázni kell. Az ember még mindig nem elég drága, akár mennyire viszi ki az aranytermő Bácskából a kivándorlás.

Ezek nem tulzások, nem a kézről-kézre jött és közben megdagadt hírek formájára

A szórakozott ember.

Írta: Sz. Szigethy Vilmos.

Annyira szórakozott ember vagyok, hogy minden idevágó tréfa szánalmasan elavult ócskaság. Én vagyok az, akit becsstelen figurának neveznek szép asszonyok, mert sosem jelenem meg a randevukon. Mikor üt a pásztoróra, eszembe jut ugyan, hogy valamit kellene cselekednem, de mit? Ezt már nem tudom. Egy édes angyal pedig azalatt az óregapám istenét szidja. De szórakozott vagyok más téren is. Megfaledkezem a szabószámokról, tárgyalásokon sosem jelenem meg, azokra vagy elővezetnek, vagy elmakacsolnak azokon, már amint azt a helyzet megkívánja. Itt is csak a helyzet, nem én. Bolond volnék, ha ilyesmit kívánnék. Ezt a tulajdonságot egyébként egy nagybátyámtól örököltem, aki nagyhatott volna ugyan mást is reám, de hát neki sem volt semmije. Mikor jó barátaim kinevették az optimizmusomért s azt mesélték, hogy a bácsi becsapott, mert nagy vagyon maradt utána, egy spiritalista szeánszon megidéztem az őreget. Konstatálom, hogy hű maradt az elveihöz, én pedig nem vagyok méltatlan vérrokona: a nagybácsi itt sem jelent meg az idézésre, akár csak életében, mikor a járásbírószágra hívták. A dolgot sajnáltam is eléggé. A bácsi ugyanis olyan fukar volt, hogy teszem az életében so-

hasem ült kocsira, mert sajnálta a pénzt. Meg vagyok róla győződve, hogy ha módjában állott volna, fölkel a sírból is, hogy a temetésén négylovas kocsin vittük. Ezt a pazarlást nyilván csak azért bocsátotta meg, mert nem az ő zsebéből került.

Szórakozottságomnak mégis vettem valami hasznát, mert nyomban elfelejtettem a vagyoni kérdést, emellett azonban tévedésből olyan lábon éltem, mintna több ház esnek rám és a hátam mögött két éneklő kanonok mosolyogna biztatón. Az éneklő kanonok úgy jutottak az eszembe, hogy voltaképen én énekeltem abban az időben sokat cigányzene mellett, szép asszonyok társaságában, nem ők. Az ilyen föltevés, amely joggal sértheti a kanonokok érintetlen reputációját, de még sajtópör esetén fölötte nehezen bizonyítható is, méltatlankodva utasítottam vissza mindenkor.

Asszonyok társaságába is szórakozottságom miatt jártam, a lányoktól ugyanis féltém, mert sosem voltam biztos benne, mikor köteak egyet közülük a nyakamba? Már pedig egyik elvem az volt, hogy én semmiféle vad idegen embernek a lányát nem vagyok hajlandó élete végéig eltartani, mert hiszen mi volna más a házasság, mint eltartásra kötelezett alanyok ruháztatása és táplálása! Akkor még mindig szívesebben kerestem az állitmányozat, azokkal nincs annyi baj.

Mikor asszonyi kompániában mulatva kértem meg egyik-másik menyecske kezét, ezzel csak fokoztam a jókedvet, amely derűje az életnek. S mint a tulvilági gyönyörűségekben tamáskodó lélek igyekeztem is minél több derűt varázsolni a s-órakozottságaimba, helyesebben mondva a szórakozásaimba.

Ebben az időben történt, hogy Staféta Samu barátomnak a huga férjhez ment. Egyelőre csak készült férjhez menni s mint a család barátja, én is hivatalos voltam az esküvőre. Meg voltam szentül győződve, hogy elfelejttem ezt a terminust is, ugyanazért tűnődni kezdtem rajta, hogy miképen döntsem meg a gonosz babonát?

Az utolsó éjszakán (értve az utolsót Staféta Ildikó leányására) még mindig ez a probléma emésztett s gondok, nemkülönben két kaszirnő között üldögéltem a kávéházban. A pincér pezsgőt bontott s én ebben a pillanatban eszmétől megkapatva ütöttem a fejére.

A másik pillanatban már levelet diktáltam a szőke kaszirnőnek.

„Tisztelt uram! Felhívom önt, hogy holnap, azaz e hó 12-én déli tizenkét órakor frakkba öltözködöttem a helybeli nagy templomban annál inkább jelenjek meg, mert különben az összes következményeket önmagának tulajdoníthatja s meggyűlik a baja egy jó barátjával.“
 A levelet aztán megcimeztetem önmag-

született szenzációk. Hogy nevet nem emlitünk, azért történik, mert a szerencsétlenség tetejére büntetéseket provokálni nem a legrokonszenvesebb és talán nem a legszükségesebb tennivaló. Azért festettük le az őszi járványnak ilyen, közvetlenül látott borzalmát, hogy a mindszei eset után annál komolyabban és annál nagyobb áldozattal kezdjük meg az elővigyázatot. Különösen pedig a falukban, amelyek ha egyben-másban Európába is jutottak, de az egészség védelmében, az emberi élet megbecsülésében igazán a Kaukázuson, az Uralon túl levőkkel vannak egyforma nyomorúságban. Kormány-segítség, hatósági lelkiismeret és pénz-áldozat egyformán működnek közre, hogy a kísértő baj át ne csaphasson, hogy attól kellően el legyünk sáncsolva. Az orvosok akárhogy is állapítják meg: a kolera csak akkor lesz ázsiai, ha Ázsiába jut. Tavaly, az ország leggazdagabb vidéken ott volt; ha az idén nem hagyják ázsiai helyzetben a veszélyeztetett helyet és környékeket, talán nyugodtak lehetünk felőle.

Lukács László beszámolóra készül.

— Mit dolgozik a miniszterelnök —

Saját tudósítónktól.

Budapest, július 27

Lukács László miniszterelnök, aki most Tátrafüreden nyaral, beszámolóra készül.

A beszámoló augusztus 15-én lesz a miniszterelnök választókerületének székhelyén, Nagyenyedén. A nagyenyedi munkapárt már erősen készül a beszámolóra, amelynek rendezése nem kis gondot okoz a hatóságoknak is; az ellenzék ugyanis, ha csak lehetséges, meg akarja zavarni a beszámolót.

A miniszterelnök különben nyaralása közben is serényen dolgozik. A minap járt nála Teleszky pénzügyminiszter, akivel átrevidiáltak a már teljesen összeállított 1913. évi állami költségvetést. Többször meglátogatta a miniszterelnököt Jakabffy Imre belügyi államtitkár, aki folyó ügyekről tett neki jelentést, legutóbb pedig Némethy Károly belügyi államtitkár volt a miniszterelnöknél és bemutatatta neki a választójogi törvénytervezetet.

Lukács László miniszterelnök augusztus 10. táján érkezik Budapestre és innen 14-én utazik Nagyenyedre. Augusztus 16-án ismét Budapestre érkezik a miniszterelnök, augusztus 18-án ebédet ad, 20-ika után pedig utókurára megy Gasteinba, ahonnan Budapestre csak szeptemberben fog visszaérkezni.

Batthyány Tivadar szerepe.

A parlament utolsó heteinek izgalmai közül hiányzott az ellenzéknek egyik vezére, Batthyány Tivadar gróf, aki pedig az egész küzdelem alatt mindig ott állott az első sorban. Épen akkor betegedett meg súlyosan, mikor Lukács László a függetlenségi párttal megkezdte tárgyalásait s sokan voltak a baloldalon, akik a helyzet elmérgesedésének láttára rosszkedvűen emlegették Batthyányt.

— Ha Batthyány egészséges volna, — mondták — talán minden másképpen van...

A gróf azonban hetekig betegesen feküdt s mihelyt elhagyta az ágyát, orvosai Karlsbadba küldték. Ott időzik most családjával együtt s már teljesen összeszedte magát. A jövő héten hazamegy s mosonmegyei birtokán ellenőrzi az aratási munkát.

Karlsbadban megkérdezték Batthyányt a politikai helyzetéről. A gróf ezeket felelte:

— Az én politikai feladatom az, hogy egészségemet helyreállítsam, hogy azután egész erőmmel adhassam magamat a politika izgalmai közé. Az ellenzéknek most igen nagy a feladata. És hiszem, hogy ezt az ország érdekében teljes sikerrel végzi el. A hozzám érkező levelekből látom, milyen lelkes az országban a hangulat. Ezt most nem szabad elaludni hagyni s neki kell fogni az organizációhoz. Én a harcól elszántan és önfeláldozással fogom kivenni a részemet.

Inv tálják Orosdy Fülöpöt.

A végvári kerület képviselőjéhez, Orosdy Fülöp báróhoz Buziásfürdőről ezt a levelet küldték:

Nyílt level. Nagyságos Orosdy Fülöp báró urnak a végvári kerület országgyűlési képviselőjének. Ismeretlen helyen.

Az ön mostani tartózkodásának helye. előttünk probléma — és hasonló ismeretlen módon voltunk képviselve két éven át a parlamentben. Báró ur. Ön a múlt évben egy fél órát időzött Buziásban, kezét fogott itt néhány befolyásosabb

választóval és eltűnt újra olyan csendesen, mint ahogy jött, mint a kámfor! Báró ur nem elég, ha az ember képviselő, hanem mint olyannak választóival szemben kötelességei vannak, ezek közé tartozik, legalább egyszer az évben beszámolót tartani. Ha ön azon a véleményen volna, hogy a választásoknál teljesített „szolgálatai“ fejében ez alól fel van mentve, úgy téves a véleménye. Be tudjuk látni, hogy a Végváriban szerzett szomorú emlékei még nem mosódtak el Önben, ezért Végvárt büntethetné és kerülhetné. De a sok másikat egyért ne hagyja szenvedni.

Nem mindegyik választója olvas újságot, nem mindegyiknek van tudomása a közelmúlt eseményeiről és arról a basáskodásról, ami a képviselőházban érvényre jutott, a politikai helyzet még mindig annyira bizonytalan, hogy kénytelenek vagyunk önt kérni, a kánikula ellenére keresse fel ezt az önnek oly drága kerületet, tartson beszámolót és annak a tudatában, hogy Nagyságod kitűnő szónok, nem akarjuk magunkat nyílt levéllel kielégíttetni, mint ahogy méltóztatott annak idején programbeszédét a községekben kiragasztatni.

Szeretnők az ön szájából hallani, mi történt tényleg — és mint politikus, mint képviselő, mán most tudhatja, mi történik majd ősszel — és milyen álláspontot foglal el. Mi a végvári kerülethez tartozó választók — akik nem vagyunk olyanok, mint a Heltai választói, akik képviselőjüket evvel a megjegyzéssel hívták meg: „ha mer; nálunk noblesse obligo uralkodik, számítnak rá, hogy Önt minél előbb körünkbe üarjuk. Buziásfürdő, 1912. július 22. Több választó.

Százkilencvenegy népgyűlés.

Az ellenzék felhivatalos lapja írja: Két hét óta szünetel az ellenzék akciója. Az aratási munkálatok miatt ugyanis egyelőre be kellett szüntetni a „nép fővilágosítására“ irányuló országos mozgalmat, amely azonban a jövő hónapban újra teljes erővel megindul. Eddig kétszáznál több község és város jelentette be a szövetkezett ellenzéknek, hogy tiltakozó gyűlést tartanak és erre meghívják az ellenzék tagjait. A gyűléseket augusztus, szeptember és október hónapokban tartják meg. Valamennyi népgyűlésen két-három ellenzéki képviselő fog megjelenni. Már összeállították a programot is: százkilencvenegy népgyűlés előkészítése már befejezést nyert.

gannak s gondoskodtam róla, hogy még éjszaka postára kerüljön.

A számításom igen egyszerű volt. Tíz órakor szoktam felébredni, tizenegykor határozom el magam az öltözködésre, ugyanakkor jön a postás. Megkapom a levelet és egyszerre eszembe jut minden, fölszedem a frakkomat és nem késsem el az esküvőről.

Az éjszaka hátralévő részében aztán biztosítottam a szőke kaszírót részint baleset ellen, részint pedig örökké tartó jóindulatomról és aludva is valamit, pont útkor csakugyan fölébredtem.

— Szép időnk van! jelentette az inasom. Melyik ruhát adjam ki, nagyságos ur? (A nagyságos ur én vagyok Mint számcs világszemem, ép úgy én itt is magam emetem magamat erre a rangra. Az inasom két forint személyi pótlékot kap havonta a címzésért. Ezért kötelessége réha utánam szaladnia az utcán, ordítva, hogy: nagyságos ur, nagyságos ur!)

— Barom is én, akármelyiket, feleltem ásitva. Csak világos legyen.

Tizenegykor aztán megkapom a levelet és éktelen dübre gerjedtem.

— Ez már megis csak szemtelenség! Hát nem tudja a helyi társadalom egyöntetű eljárással megfojtani a névtelen levelezőt?

Leirhatatlan módon felháborított ez az impertinencia. Hát ki vagyok én, mi vagyok én? nem lehet az egész más, mint ravaszul kieszelt szerelmi boszu. Oda akarnak csalni a

templomba, hogy amikor bemegyek, inzultálnak. Hát ha ez a céljuk, én állok elébe.

Még a terminust sem vártam be, már féltizenkettőkor ott ácsorogtam a templom előtt s olyan hadonázást vívtam véghez a vasbotommal, kivágva a primeket, terceket, quartokot, vannakokat nem..... nem, hanem egy Belának majd kivertem a szemét... lassankint egész népcsoport támadt körülöttem.

Aztán kocsi rogtak elő, csupa ismerősök ültek benne és egyszerre csak átölelt legjobb barátom, Sta é a Samu.

— Na, von boldog vagyok, hogy itt látlak. — Tá an te irtad a levelet? kérdeztem sötéten.

— Milyen levelet?

— Tenát nem te vagy. Majd meg tudod később, most arra kérék, hadd itt ezt a bandát s legy pár percig mellettem. Ma megverek valakit.

— Szívesen megtenném, fiam de előbb a cerimónián kell átesünk.

— Miféle cerimónián?

— A Ildikó hugom esküvőjén.

— Ugyan, ne mondd, hát férjhez megy Ildikó? en azt hittem, hogy már régen asszony. Samu megveregette a vállamat.

— Humorista vagy te, nem szórakozott ember Gyérünk csak befele.

Megismertem — egy bájos menyecske unokabogomát a tömegben, azt hamarosan karonfogtam és bevonultunk. Az oltár előtt

eszembe jutott egy friss pletyka és ezzel sikerült magam köré vonnom az asszonyokat. Ellenben a férfiak annál türelmetlenebbek voltak. Samu ideg-sen szaladgált hol az utcára, hol vissza mindig sötéten és mindig ugyanazt mondva.

— Még most sincs itt.

Ahán, az én emberem lesz! gondoltam. Mégis csak jó fiu ez a Samu.

Az oltár előtt megjelent már a pap és napolt, a násznagyok násznagyoztak, a kántor kántált, néhány jelenlevő miniszter ministrált (azt hiszem Bécsnek fordultak a tömjénnel), az orgona illatozott, azaz hogy orgonált, Ildikó pedig sirt. Nem nézhetek síró nő. Ildikó pedig rokonszenves volt rekem már apró gyermekora óta, ugyanazért oda mentem hozzá és megfogtam a kezét:

— Faj valamije, kis lányom?

— A szívem! zokogta fájdalmasan.

— Ne busuljon, gyermekem, semmi fájdalom, majd meggyógyít mindent az idő vasfoga. De hogy is fajhat valakinek a szíve?

Ebben a percben a sekrestyés csöngetett, a jelenlevők tulnyomó része letérdelt és látván a többit, letérdeltem én is.

Ami ezután következik, az hihetetlen.

Emlékeznek még rá, hogy Staféta Ildikó kezét fogtam, vigasztalva a kis lányt s mivel egészen elül voltunk, mi az oltár lépcsőjére kerültünk, Samu barátom még mindig az

Uj színház Aradon.

A városi tanács döntése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 27.

A színházkérdés a tanács ma tartott ülésén dűlőre jutott. Varjassy Lajos polgármester ugyanis, aki eddig az új színház építése ellen részint pénzügyi szempontból, részint azért, mert a helykérdésnek eldöntése által nem akarta az új színház létesítését kockára tenni, arra a meggyőződésre jutott, hogy az építészeti bizottságban tegnap elhangzott érvek a törvényhatósági bizottság előtt is helyt fognak állani. A polgármester maga fejtette ki a mai ülésen, hogy a régi színházi épület nem érdemli meg a százezer koronába kerülő felújítást és ezért indítványára a tanács egyhangúlag úgy határozott, hogy a legrövidebb időn belül, már augusztus hónap első felében megindítja az új színház létesítésére szükséges akciót.

Az építészeti bizottság állásfoglalásáról Kovács Vince kulturatanácsnok referált a mai ülésen. Az Aradi Közlöny mai számában bőven ismertetett anyagot részletesen tárta a tanács elé, felolvasta a bizottság véleményét egész terjedelmében és mikor ahhoz a kijelentéshez ért, hogy a bizottság óva inti a tanácsot és vele együtt a törvényhatósági bizottságot akár a központi fűtésre, akár egyéb beruházásokra szükséges összegek megszavazásától, a tanács valamennyi tagja helyesléssel vette ezt tudomásul.

— És ezek után mi a tanácsnok ur véleménye? — kérdezte a polgármester.

— Teljesen osztom a bizottság álláspontját és annak a felelőségnek tudatában, amelyet állásom reám ró, jelentem ki, hogy egy új színház létesítésének ideje előtt állunk és én is megengedhetőnek tartom a mai épület olyan arányú átalakítását, hogy az céljainak megfelelően és ezért egyetlen egy fillért sem szavazok meg újabb beruházásokra. Kötelességszerűen terjesztetem elő az építészeti bizottság ama javaslatát, hogy ha a közgyűlés még sem mondaná ki az új színház létesítését, hogy akkor a központi fűtésre vonatkozólag szólítsa fel a kulturpalota fűtésére pályázott cégeket és Heufel Sándort. De a magam részéről olyan tervpályázat kiírása mellett foglalkozom állást, amely az új színház létesítését olyként oldja meg, hogy a régi épület-

nek átalakítása után a befektetett tőke egy része amortizálódjék.

A tanács hangulata ekkor már kialakult és mint Lócs Rezső gazdasági tanácsnok emez örvendetes eseménynek kifejezést adott, hangos helyeslés kísérte minden szavát.

— Meggyőződésként él bennem — mondotta Lócs — hogy annyira jövedelmezővé lehet tenni a mai épületet az átalakítások után, hogy annak bérjévédelme nemcsak a befektetett tőkét törleszti, hanem az új színház felépítéséhez szükséges tőke egy részét is amortizálhatja. Azt hiszem, hogy a mérnöki hivatal ezeket a terveket elkészíteni és a számításokat elvégezni a munkatorlódás közepette talán nem tudná és talán már most kimondhatnók, hogy kiírjuk a tervpályázatot oly értelemben, amint azt Kovács tanácsnok ur is indítványozta. Ha ez elkészült, akkor látni fogjuk, vajon a régit tartjuk-e fent és lehetséges lesz-e esetleg kétszázezer koronával új átalakítani, hogy az minden követelménynek megfelelően, vagy pedig új színházat építsünk-e? Biztos számadataink lesznek, szilárd bázissal rendelkezünk, amelyek a törvényhatósági bizottságot is minden részletre vonatkozólag a legalaposabban tájékoztatni fogja. A nehézség a hely kérdésében rejlik, mert mint láttuk, az eszme felvetésének első pillanatában már két párt keletkezett és ezek surlódásai szorítják háttérbe a lényegyet. Bárhogy alakuljon is az ügy, nekünk kötelességünk a publikummal szemben a kérdés tisztázása.

Varjassy Lajos polgármester a vita lényegének összefoglalása után maga is kijelentette, hogy többé nem lehet vitás, vajon az új színház kérdésével már most foglalkozzék-e a tanács és a törvényhatósági bizottság. Az építészeti bizottság alapos és mindenre kiterjedő véleménye, illetve javaslata, az abban felsorakoztatott súlyos érvek meggyőzték őt is, hogy a tanács felelősége tudatában egykönnyen nem léphet a közgyűlés elé azzal az indítvánnyal, hogy a törvényhatóság fordítson százhuszszázötvenezer koronát a mai rozoga, sem a közönség, sem az igazgató céljait kielégítően nem szolgáló épület renoválására.

— Az első dolog — mondotta a polgármester — az lenne, hogy a tanács tisztán lássa, vajon mekkora jövedelmet hajt a mai épület, ha az megfelelő módon átalakítottatik és ezért

már most kimondom, hogy a mai ülésünkből utasítjuk a mérnöki hivatalt: nyomban kezdje meg az előmunkálatokat, készítse el nagy vonásokban az átalakítás tervét és terjesszen elő egy valószínű számítást és ezt szeptember elsejéig feltétlenül készítse el. Ha ebből az elaborátumból arról győződöm meg, hogy az átalakított bérépület jövedelme megengedhetővé teszi egy új színház létesítését, akkor nyomban összehívom az ankétet, melynek az lesz a feladata, először, hogy elvileg az új színház létesítése mellett foglaljon állást, másodsor pedig, hogy a helykérdésre nézve, vagy irányítást adjon a tanácsnak, vagy pedig maga hozzon konkrét határozatot.

— Minthogy azonban az új színház építése még az esetben is, ha ez évben elhatározatnánk legalább két évet vesz igénybe, a mai épület tehát még ennyi ideig a közönség befogadására feltétlenül nyitva fog állni, ezért a mérnöki hivatalt utasítani fogom arra is, hogy a legszükségesebb beruházásokról készítsen költségvetést. Ha a mai színházban a helyzett veszélyes, amint azt az építészeti bizottság jelentése mondja, akkor ezen segíteni kell, mert a közönséget nekünk biztonságba kell helyeznünk és annak testi épsége egy napig sem kockáztatható. Ezt a költségvetést a mérnöki hivatal augusztus hó ötödikéig köteles elkészíteni, hogy már az augusztus havi közgyűlés foglalkozniassék vele.

Kovács Vince tanácsnok azt óhajtotta volna, hogy a tanács már most foglaljon állást az új színház helyét illetőleg. A tanács nem osztozott a nézetben és kimondotta, hogy mielőtt még megközelítő számításai nincsenek, addig semmi irányban sem nyilváníthat véleményt és a majd összehívandó ankétben kellőleg tisztázható lesz ez a probléma is.

Ezután kimondotta a polgármester, mint-hogy az építészeti bizottság véleménye szerint a színház központi fűtése ebben az esztendőben úgy sem lesz már használatba vehető, a gyárakat ugyan felszólítják a pályázatra, mert nem akarná, hogy készületlenül találja a törvényhatóságot az az eshetőség, hogy mégis elhatároznák a másfél-százezer koronás beruházást, de csak a szeptemberi közgyűlés elé fogja be-terjeszteni.

Ezután a tanács kiküldötte Lócs Rezső, Kovács Vince tanácsnokokat, Grün Nándor

ntcán báméskodott, ellenben rám csak jóval később jött a báméskodás sora...

Amennyire ugyanis emlékezni tudok, úgy történt a dolog, hogy a vőlegény az utolsó pillanatban meggondolta a dolgot s azt mondta a násznépnek, hogy vonuljon csak a templomba, rögtön jön ő is, csak tiszta gallért vált otthon. Igen előkelő fiu volt, a család azt emlegette, hogy pár száz éves a családfája. Nem tudom miért, de valahányszor láttam, mindig arra gondoltam, hogy ez a családja valahol a braziliai őserdőben lehet s a vőlegény rokonai még most is azon mázskálnak.

Hát így történt. Én szórakozottságból Ildikó mellé kerültem, sőt mellette maradtam a legválságosabb pillanatban is, amikor az apát-plébános ur nem győzte tartogatni az áldást, hanem ránk adta. Kétségtelenül nehéz valami lehet az, sok barátom emlegette már, hogy alig bírta el. Azért könnyű a papoknak. Ők nem tartogatják sokáig, hanem másra kenik.

Arra tértem magamhoz, hogy Samu ismételt, sőt ha szabad mondanom, nagyobb nyomatékkal borul a nyakamba, elnevez a világ legtökéletesebb gavalérjának s utána még többen is borulnak a nyakamba, de mindenki gratulál.

— Nagy tréfacsináló vagy te, öcsém! mondta Péter bácsi. — Sok boldogságot kívánok a házasságban.

Lehetetlenség volt tudomást nem szereznem arról, hogy szórakozottságomban megházasodtam. Én aki örökkön gyűlölttem minden nyugót s ettől a lépéstől faszam leginkább. Aki mindig tiszteltem a családi tradíciókat s alkalmazkodtam az apámhoz, a nagypámhoz, mert azok sem nősültek. Egy dédnagybácsim akart valami ilyen bolondságtételt elkövetni egyszer — szintén szórakozottságból, de még idejekorán rájött, hogy ő azt nem teheti meg, mert már nős. Azaz, hogy nem is volt sem nagybátyám, csak nagynéném volt, aki hasztalan akart férjhez menni, nem kellett senkinek. Hát ilyen az én családfám. Aztán most milyen szümben tüntetik fel itt a bányaságomat!

— Hát egyáltalában lehet egy férj tréfacsináló?

Legjobbun szerettem volna megszöknöm... Azonban a tekintetem Ildikóra tévedt. Fehér ruhájában olyan szép volt, finom kis arca csupa ragyogás, a tekintetében pedig annyi bizalom, hogy ha a bankigazgatóknak lenne irántam annyi bizalmuk, már régen szétgrasztottam volna néhány pénzintézetet. Csak néztem, néztem, ő szemérmesen hozzám simult s bennem egy új világ derült föl. Már nem gondoltam haraggal arra a gazemberre, aki névtelen levéllel ide csalt (bár mindig gyanakodtam, hogy a megugrott vőlegény volt) hanem magamhoz vontam s azt mondtam neki:

— Sosem bánod meg, Ildikó, hogy a feleségem lettél. Sok küzdelem után végre dialalmaskodott a szerelmünk, de legalább annál tovább tart. Egy házasságomat sem bántam meg eddig, ezt sem lesz okom megbánni...

Az asszony csodálkozó tekintete magamhoz térített egészen.

— Nini, milyen zöldségeket beszéllek. Hiszen nem is vagyok házasságban, azaz hogy most vagyok az először.

Eddig volna,

Végül még csak annak az elmondásával tartozom (nem mintha tisztáztam volna egyéb adósságaimat), hogy boldog családi élet következett rám, a házunkba pedig minden évben új gyerek következik. Már szórakozottam sem vagyok. Ez a kellemetlen betegség lassan, de annál határozottabban átvándorolt az asszonyba, akinek minden percét a lármázó, verakodó, bajlódó gyerekek veszik igénybe. Nem is lenne szegénytől rossz néven venni, ha feliszgatva a házi bajoktól a hentes helyett a masamódhoz nyit be s egy kiló vesepecsenye helyett egy harminc kilós kalappal tér haza; néha azt hiszi, hogy szamar vagyok, holott az abid-szalóki sóhivatalt igazgatom; végül pedig az én bugyellárisomból vesz ki — tisztán szórakozottságból — tíz forintot, mikor a magából akar egy koronát. Ez mind mallesek. Az a fő, hogy szeretjük egymást.

főkapitányt, hogy a mérnöki hivatallal karöltve a mai épület átalakítására vonatkozó elaborátumot, terveket és költségvetéseket készítsék el és ez úgy történik, hogy a kérdéssel már régóta foglalkozó aradi műépítészek véleményét is ki fogják kérni és így a kérdést minden oldalról megvilágítva terjesztik majd be a polgármesternek munkásságuk eredményét.

Nagy György párba Ferenc Józseffel.

— Aktuális adomák. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 27

Nagy kár, hogy a makói rendőrkapitány nem teljesítette Nagy Gyurka kérelmét és megtiltotta a köztársasági párt alakítását. Minek tette azt a makói rendőrkapitány? Miért fosztott meg bennünket attól, hogy ezt a szép párbajt végignézhetjük volna.

Pedig akármit is csinálnak a hatóságok, Nagy Györgyöt nem lehet leszerelni. Gyurkának erős pikkje van Ferenc Józsefnek és ennek a párviadalnak meg kell történni. A szép barna fiu nem is veszi észre, hogy ő ebben a nagy nekifenekedésben milyen komikus figura. És hogy mennyire hasonlít ő az egyszerű rongyszédőhöz, aki a rabbi-választásnál tűnt föl. A rabbi-választáson a hitközségnek minden valamire való tagja részavazott egy és ugyanarra a jeles és kiváló jelöltre. Csak egy ember, valami rongyszédő, ágált és izgatott szörnyen a jelölt ellen. Mindenféle kifogásokkal állt elő s a választásnál magára maradt ugyan, de ellene szavazott a kiszemelt rabbiak.

A rabbi persze megválasztották és fényesen installálták hivatalába. Az új rabbi azután, amikor megtudta a választása körülményeit, magához hívatta a rongyszédőt, s megkérdezte tőle:

— Hallja maga, Grün ur, mi kifogása volt magának én ellenem? Minden előkelő ember mellett volt a községben, miért hogy épen maga nem akarta, hogy engem megválasszanak? Miért lármázott épen maga ellenem?

A rongyszédő ekkor ilyenformán válaszolt:

— Kedves, drága főtisztelendő rabbi ur! Százezerszer bocsánatot kérek, nincs a rabbi urnak nagyobb tisztelője és alázatosabb szolgálója a világon sem, mint amilyen én vagyok. De, kérem alásan, hogy ha én is, a rongyszédő, szegény zsidó részavazók szó nélkül a rabbi urra: hát tudta volna a rabbi ur azt, hogy én a világon vagyok? Nahát, most legalább tudja, hogy én is vagyok valaki, ha mindjárt rongyszédő vagyok is. És ezt akartam én elérni.

Az applikációt a magyar köztársasági pártra és hősi agitátoraira bizvást rábizhatjuk a nyájas olvasóra. Az eset nem is szorul bővebb magyarázatra. Ha valaki már semmiképp sem tud megmaradni a szereplés viszketegétől, ha mindenáron fel akar tűnni, de kifordított nadrágban még sem akar mutatkozni az utcán: akkor fogja magát és felcsap köztársasági agitátornak Magyarországon.

Nagy György föltette magában, hogy megbuktatja az ezeréves magyar királyságot, s megbuktatja a magyar királyt. Szép és nagyszerű vállalkozás. Olyan, mint amikor a Jóska gyerek, aki fölkerült Pestre inasnak, arra vállalkozik, hogy egy nekiszabadással átugrik a Dunán. Persze, senkisem állja útját. Perbe se fogják, be se csukják. Senki sem zavarja a nagy gyerekek ártatlan mulatságát.

Angliában megtörtént, hogy a rendőrök egyszer behozták a bíróhoz egy szónokot, a ki nyílt szószéken izgatott Anglia ellen s fenyegetőzött,

hogy fel fogja forgatni az angol királyságot. Az angol bíró végignézett a furcsa szónokon s így szólt:

— Menjen, maga szabad, s mehet, a hova akar: forgassa fel az angol királyságot!

Nagy György is előbb utóbb egészen szabadon folytathatja az ő mozgalmát: ám buktassa meg a királyságot és a királyt. Tegye meg, ha megteheti.

Egyelőre azonban Nagy György maga bukott meg a saját „székely testvérei” között, sőt egészen el is költözött szűkebb hazájából és egy idegen városban, Hódmezővásárhelyen nyitott ügyvédi irodát.

Persze, hiszen az ember nem lehet próféta a saját hazájában. Bohóc még csak lehetne, de próféta nem.

A török katonapárt győzelme.

— A forradalom sikere. —

Távirati tudósítás.

Konstantinápoly, július 27.

A törökországi válságban megtörtént az első döntés: az új kormány a katonai liga pártjára állott, fölloszlatja a parlamentet s a fölkelő albánok minden kívánságát teljesíti. Ez az eddig uralkodó új-török párt teljes vereségét jelenti. Mivel nem valószínű, hogy az eddig kormányzó párt könnyű szívvel bele fog nyugodni a változásba, Törökország válsága tulajdonképpen csak most fog kezdődni azzal a küzdelemmel, melynek az új török párt és a katonai párt között ki kell törnie.

Valószínű, hogy a küzdelemben a hadsereg lesz az erősebb, és így a török válságból nemzetközi bonyodalom nem származik. Azonban a nagy politikában semmi sem bizonyos, — gondolja Berchtold gróf külügyminiszter, aki, mint alább közölt táviratunk jelenti, eddigi szándékát megváltoztatva nem megy Karlsbadba nyaralni, hanem Kaltenleutgebenben tölti a nyarat. Kaltenleutgebenben csak felőrányira van Bécsből, innen a külügyminiszter minden nap bemehet a hivatalába és résen lehet, ha a török válság hullámai netalán tölcsapnának a török birodalom határain és nemzetközi beavatkozást tennének szükségessé.

A törökországi eseményekről ma a következő táviratokat kaptuk:

Halál a komitére.

Szalóniki: Egész Albánia lázban ég és egymást érik a véres, tragikus események. A hangulat az ifjú törökök ellen a végsőkig kiélesedett. Napról-napra növekszik az izgatottság, melyet különösen Angorából ideérkezett agitátorok szítanak, akik nyíltan hirdetik, hogy végkép ki kell irtani az ifjutörök uralmat és hogy ha nem megy másképp, a komité minden tagját el kell pusztítani. Tegnap zeneszóval mintegy 12—14.000 felkelő vonult be Prisztinába. A csapatok legnagyobb része átment a felkelőkhez, a csapatok parancsnoka, Muly bég ezt látva, revolveréből golyót röpített a jobb halántékába. A prisztinai mutesarif, amikor a felkelők elvonultak a háza előtt, kitzúta a forradalmi lobogót. A nagyvezér jövő hét elején Resid Akif pasával Albániába érkezik, hogy átvegye a tárgyalások vezetését. Üszkübben két albánt, akik katonákat megtámadtak és fegyvereiket elrabolták, vezéreik kötélfalálra ítélték.

A katonai liga győzelme.

Konstantinápoly. A kormány elhatározta, hogy minden lényeges pontban teljesíti a katonai liga kívánságait. Ennek következtében a török képviselőházat már a legközelebbi napokban fel fogják oszlatni. A kormány elhatározta azt is, hogy

az albánügyek rendezésében a legmesszebbmenő engedékenységet fogja tanusítani.

Urak a felkelők.

Üszküb: A Prisztinában összegyűlemlő felkelők száma egyre szaporodik és ma már huszonöt ezernél is többen vannak. Mult éjjel ment keresztül a városon az a különvonat, a melyen a speciális küldöttség utazott. Minden további csapatszállítást megszüntettek. Az új kabinet állandóságában itt nem biznak.

Üszküb: Hasszán bég, volt prisztinai képviselő, aki a fölkelők élére állott, föl szólította a Kakanik mellett lévő török csapatok parancsnokát, hogy tartózkodjék minden előnyomulástól; a prisztinai táviróhivatal főnökének pedig megtiltotta, hogy hivatalos sifferes táviratokat továbbítson.

Szétkergetik a parlamentet.

Konstantinápolyból jelentik: A kamara mai ülése délután két órakor kezdődött és nyugodtan folyt le. A nagyvezéri költségvetést ellentmondás nélkül elfogadták, majd az igazságügyi költségvetésnek a tárgyalására tértek át. Az egyes tárcák költségvetését sommásan elfogadták, ami szintén azt bizonyítja, hogy a kamara egyetért a kormánnyal abban, hogy a nyugalom néhány napon belül beáll és ezidén a kamarát feloszlatják.

Berchtold gróf fellogása.

Bécsből jelentik: Berchtold gróf közös külügyminiszter a közeli napokban Kaltenleutgebenbe nem pedig Karlsbadba megy üdülés céljából. E ténnyel kapcsolatban egyes lapok arról értesülnek, hogy a törökországi állapotok teszik szükségessé, hogy a közös külügyminiszter Bécs közvetlen közelében tartózkodjék. Tévedés volna azonban ebből arra következtetni, hogy a törökországi politikai alakulások nemzetközi szempontból fenyegető jelleget öltöttek volna. A törökországi belső események nem adnak okot az aggodalomra, hogy talán a nagyhatalmak kényszerítve volnának passzivitásukból kilépni. Bizni lehet továbbá abban is, hogy az új török kabinetnek sikerülni fog intézkedéseivel az ottomán tisztikarban megnyilvánuló politikai szenvedélyeket megnyugtani, vagy legalább is enyhíteni.

VIDÉK.

Megsemmisített jegyzőválasztás.

A csanádmezei Dombiratoson jegyzőválasztás volt nemrég, amelyet most a megye törvényhatósági bizottsága megsemmisített. A pár hét előtt lefolyt választásnál két jelöltnek volt nagy pártja a községben: Pap Dezső helyettesített jegyzőnek és Matuska Ágostonnak. Hogy a jegyzőhelyettes maga javára igyekezett a közvéleményt hangolni s igyekezett a szavazatokat magának biztosítani, ez olyan természetes, ami megütöztetést nem kelthet s kifogás alá csak az eshetik, hogy a szavazók álláspontjával annyira tisztában volt, hogy egy előre elkészített névsorról előbb a maga biztos szavazatait olvastatta le, illetve hívatta fel az elnöklő főszolgabíróval a szavazás leadására s így a többséget előre megcsinálván, miután senki se szert a bukott párthoz tartozni, az ellenjelölt szavazói közül is magához hódított vagy semlegesre birt egy-kettőt. És ez nem épen kicsinylendő dolog, mert hiszen a megválasztott jegyző mindössze 16, ellenfele pedig még így is 12 szavazatot kapott. A jó csomó érvénytelenítési ok között fontosabb még az, hogy Pap Dezső egyik szavazójának nincs szavazati joga, mert erre az évre nem kapott a képviselői jog gyakorlására megbízást. Az alispán a felebezésben felhozott indokokra nézve vizsgálatot rendelt el s miután a vizsgálat a felebezők állításait beigazolta, a vármegye törvényhatósági bizottsága mai közgyűlésén a dombiratosi jegyzőválasztást a választás körül elkövetett szabálytalanságok miatt megsemmisítette.

Meghalt a műtőasztalon.

— Egy asszisztens mulasztása. —

Saját tudóstónk telefonjelentése.

Bécs, július 27.

Bécsi művészkörökben megrendítő tragédiáról beszélnek mostanában. Egy klinikai asszisztens vétkes gondatlansága következtében az operációs asztalon halt meg műtét közben a cs. kir. udvari dalszínház egyik művésznője.

Az eset, amelynek valószínűleg még a bíróság előtt lesz folytatása, a Rosthorn-féle, ugynevezett II. számú női klinikán történt. A klinika élén Wertheim Ernő dr. nőgyógyász, egyetemi tanár áll, akinek nevét csak a minapában emlegették egy feltűnést keltő eset kapcsán, amikor a tanár, egy általa megoperált budapesti uriaszony hasában felejtett egy túllgazetampont.

Pénteken kora reggel súlyos betegen szállították be a klinikára N. kisasszonyt, a bécsi opera balettáncosnőjét, akin azonnal műtétet kellett végrehajtani. Az operációt maga Wertheim tanár hajtotta végre. A beteg a műtőasztalon feküdt és kloroformmal elaltatták. A narkotizálást végző asszisztens szorgalmasan csepegtette az u. n. „kloroform-maszakra” a bódító altatószert, amiközben, úgy látszik, nagyobb figyelmet fordított az operáló tanár műtökésére, mint a beteg érverésére és így történhet, hogy a beteg pulzusa hirtelenül veszedelmesen elgyengült. Ez az érverés — kimaradás különben, tudvalevőleg, gyakori, majdnem elkerülhetetlen eset a kloroform narkózisnál, de viszont az altatást végző orvosnak ilyenkor első kötelessége, hogy az orron és szájon lévő altatókosárra, (amely egy ovális nikkelkeretből áll, bevonva túll-patylattal, amire ráöntik a kloroformot.) ellenszerűl éthert csepegtessen, s csakis azután, ha a beteg érverése ismét rendbe jön, szabad a kloroformozást újból folytatni.

Az asszisztens hibája folytán a kloroform túlnagy mértékben való alkalmazása következtében hirtelen beállott a katasztrófa: a műtőasztalon fekvő paciensnő szíverése megbénult. Amikor a megdöbbentő tényt a csakis a sebész munkájokat végző és gyorsan dolgozó műtőorvosok észrevették, már késő volt. A művésznőn nem voltak képesek sem az alkalmazott élesztési kísérletek, sem pedig az orvostudomány eszközei segíteni: meghalt.

A halálesetről azonnal hivatalos jelentést tettek a hatóságnak és az ügyészség elrendelte a halott törvényszéki boncolását. Kolisko tanár hivatalosan megállapította, hogy N. táncosnő operáció közben kloroform-mérgezéses fulladás áldozata lett. Az ügy egyelőre szigorú vizsgálat tárgyát képezi, amely hivatalosan lesz megállapítani, vajon mennyiben terheli a felelősség az illető fiatal orvost, aki a beteget elaltatta.

VÁROS ÉS MEGYE.

Építkezés Gájban. Már régebben elhatározta a közgyűlés, hogy a gáji állami tanítók és a rendőrségétiszt részére lakóházat építtet. A miniszter jóváhagyta ezt a határozatot és a tanács utasította a gazdasági széket, hogy árlejtés útján biztosítsa az építkezést és egyúttal kimondta, hogy a Gizella-téri parcellákat most már eladja.

Az aradi mozik. Arad város tanácsa ma tartott ülésén a közgyűlés elhatározásának megfelelően intézkedett, hogy a mozgófényképszínházról alkotandó szabályrendelet szeptember hónapban a jogügyi bizottság elé kerüljön. Kiküldötte Lócs Rezső gazdasági tanácsnokot, Greén Nán-

dor főkapitányt és Jegesy Károly tb. főügyészt a szabályrendelet tervezet elkészítésére. Utasította a gazdasági tanácsnokot, hogy a rendőrhatalóságtól öt mozgószínházra kérjen engedélyt.

Budapesttől

Berlinig gyalog.

(Egy magyarpécskai ifju sikere. — Klein Lajos levelei.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 27.

Tegnap az összes lapok közölték, hogy Klein Lajos budapesti fiatal magánhivatalnok három-ezer koronás fogadása alapján Budapesttől Berlinig gyalogol. A fogadás szerint 28 nap alatt kellett volna eljutni Berlinbe, de a fiatal ember, aki e hó 2-án indult el, már tegnap, 26-án megérkezett a németek fővárosába, tehát négy nappal hamarabb tette meg a fárasztó gyalogutat.

Mint most értesülünk, a braveros feladatot teljesítő ifju, Klein Sámuel pécskai (aradmegyei) kereskedő fia. Szüleinek a hosszú utról több levelet küldött, amelyekből az alábbiakat közöljük:

(Magyarországon.)

Ezt a levelezőlapot Párkányánánáról küldte e hó 3-án:

Kedves Szüleim! Turából 79 km meg van. Párkányánára értem 3-án d. u. fél 3-kor. Indultam 2-án du. 3 óra. Lábam nem fájnak. Melog a Dunamentén nincs. Levelet. Főposta restant. Klein Lajos Pozsony kérek azonnal! Kézcsok szerető fiuktól Leczki.

A következő napon már Pozsonyból küldte ezt a hosszú levelet.

Ha ideális lennék, akkor úgy kezdeném: márdárdalos hűvös napokon tettem meg az utat Pozsonyig De szigorúan reális kell, hogy legyek. S t. őszinte! Ha még egyszer meg kellene tennem ezt az utat, akkor előbb kifeküdnék Lágymányoson a napra és felsütteném a nyakam és a lábaim — ala halbenzisch. Bizony olyan vagyok, mint a szépen megfőtt rák! És ég a felsütött testrészt! Az ut általában jó, csak G-dtól-Vácig nem akart vége lenni az utnak! De hát csak el telt az is! Vácson az állomáson aludtam, hogy meghámultak a „jao Vaacziak”.

Verőczen, Maroson, Zebegényen mintha Pesten lennék, csupa pestiek között Szobon a községben a jegyző vendége voltam — ebédem. Garamkövesd és P-nána közt mintha hegyi turát csináltam volna.

A töltésen kellett volna mennem, mert ott Kőbükutig kb. 8 km. az országuton 17 km. Igen ám, de tele volt — hála a pályafentartásnak — ökölnyi kövekkel! De mivel cipő csak Salzburgban var, tehát le-fel, le-fel! 4 hidközi mocsáron át mezitláb! Gázlás közben egy bankár, azaz pard n — pióca a labamba kapott és én pedig vártam, amíg jólakik, amikor is elvált tőlem.

Kisujfalun (Kürt és Perbete közt) aludtam a bírónál! Olyan torzós ágyban, hogy még otthon sem volt olyan. Jó vacsorát és reggelit kapam. Tűr megállon reggeliztem 4 tojásból rántot át — 30 fillérért! (Oh ti pesti kávéháza! ott 1 tojás 40 fillér!)

Údvardon az állomásfőnök borovicskával és teasütemennyel kínált meg. Érsekújváron meglátogattam pár ösmérsőm, ebéd, pihenő cca 3 óra. Tardósköd és Tornóc között két góf Esterházy-féle pusztán (alsó-felső Jattófalva) mentem keresztül míg végre Tornóczra értem, ahol bedőltem — Morfeus karjaiba. Jó éjszakát.

Tarnóczon reggel 5 órakor ébresztő! Azaz 1 órakor egy ügybuzgó csendőrszervező igazoltatott, míg végül sűrű bocsánatkérésekkel eltávozott. Vag-Sellye után a 80. sz. őrnél vártam a reggelire 1 óra hosszáig, mivel a felesége akkor fejte a tehenet és főzte a kávé! Szép 14-15 éves leánya invitált meg reggelire a „szép szobába” félliteres csésze kávé 3 drb pirított kenyérral — 20 fillér! Hogy őszinte legyek, nagyon nehezen vártam meg tőlük!

Galántára d. e. 10 óra 15 perckor értem. Ott a körjegyzőnél tett igazoló visite után elidudtam Magyardiószegre. Németdószegig Galántáról, a diószegi cukorgyár Hell-r nevű hivatalnok sziveségéből fuakkeron tettem meg az utat.

Diószegen ebédeltem és pihentem összesen 1 órát, mielőtt igazoltam volna a megtett utat. Ha lehet, este 9 órára Pozsonyban leszek, ha nem, akkor vagy Cseklészen, vagy Pozsonyazöllőson alszom. Most már minden rendben volna, csak a nap ne sütné oly nagyon, mert az iszonyuan fáj! Már t. i. a lábaim. A nyakam már „megsült!”

Cseklészen már várt a pap, tanító, jegyző és állomásfőnök. Olvasták „A Nap”-ban, hogy indulok. Kiszámították mikor érek oda és nem tévedtek. A tanítónál vacsoráltam, a papnál quaterkáltam és a jegyző vitt ki kocsin az állomásra, ahol az állomásfőnök a vendégszobában ágyat vett el. Kocsin kellett kivinnők, mert... izé... a pannonhai bencésborocska megártott. Innen meg sem álltam Pozsonyig. Itt 10 korona és a levél várt.

(Külföldi tapasztalatok.)

Gross Wien. Reggel fél 9 órakor érkeztem meg Wienbe. Egyik külvárosi kapitányságnál lebélyegeztetem az utigazolást: „gezében, bastettigt”. A comissár mikor a nevem hallotta (utalott, hogy el kell mennem a Polizei Direktióhoz: „zum Herr Oberkommissär”.

Ez van az I. Bez. Schotten-ring 11. alatt. Jeleltkeztem ott, ahol kellemes meglepetés várt.

„Ja, wir ham'a gleslu das sie gebn nach Berlin zufuss — Sagich, Javohl.

— „Also san s hungerig? — Ja!

Kaptam egy taglós ebédet, 1 leves, hus, főzelék, 2 cigarett és 1 korsó sör és egy jegyet a villanyosra a „Bécsi magyar egyesülethez I. Teufalstr. 4. I. 4. —) hol az elnök 1 „Männerhaus” jegyet adott és feladták pénzkérő sürgőyöm.

Azután jött a séta Praterstrasse, onnan ki a Praterba!

Lépten nyomon egy magyarba ütközik az ember. Este 11 órakor lefeküdtem aludni, aludtam reggel 1/7-ig.

(Becsztől még fogok írni.)

Most tovább barangolok „in gross Wien”

Ez a levél Brünnből jött, e hó 14 kelettel: Kedves szüleim és Mariskám! Utamról Budapesttől Wienig lereferáltam. Most folytatom; Wienből július 11-én délelőtt 8 órakor indultam el, a Neus Wiener Tagblatt és a Wiener Touristen Verein egy-egy tagja kíséretében, akik Süssenbrunnig kísérték (mark gemeinde, polit bazirk Florisdorf a/D.), ahol kerestem a „Bürgermeister”-t. Épen a gangon ült és pipolt, strinflisapka a fején. Onnan Deutsch-Wagram-ba mentem. A falu utcáin akác helyett alma és körtefák vannak.

Onnan ugyanazon fa'u állomásán a k. k. Nordbaha-Strecken mentem egész Brünning! Valóságos didal ut volt! Valósággal daskáltam a jó módban! Enni való volt, amennyi csak kellett. Strasshof-ba érve várt már a „Herr Vorstand”, ahol megebédeltetek. Onnan Gänserndorfba érkeztem, ahol egy „Legitimation”-t kaptam „dass herr L. Klein gaffatet in den Streck zu gehen.” Augern következett. Ott aludtam! az állomáson várt a falu krémje! (közülük egy Potocky gróf is!) Dürnkrot, Drösing Höhenau, Bernhardstahl, végül Lundenburg, ahol aludtam „in I. klasse Vart Raum.”

Most már „in Mähren” voltam! Csupa morva emberek Kestel (Podivin), Saitz (Saitze), Anspitz (Husopec), Banowitz (Vranovec), végül Röhrsch (Hrusovány), ahol aludtam. Ott a Vorstand vendége voltam vacsorára. Onnan ma reggel 6 órakor Raigern n érietésével reggel fél 10 órakor Brünnebe értem. A „Touristen Verein” fogadott. Aludni a Hotel de l'Europában aludtam.

Délelőtt a „Schwechater Bier Schank”-ban (Brünni Vampeties) hallgattam a katonazenét. Holnap 15-én délelőtt 10 órakor tovább a S. T. E. G. streck mellett Zbonék-ig, a Böhmische, Schweiz-on át. Holnap után esetleg 16-án érek Prágába. Prágából ismét írok. Még mindig remek kondícióban vagyok. Prágába kérek egy nyak és kéz nélküli trikóinget „muster ohne Wert” küldeni. Mindanyiokat milliószor öleli, c ökolja szer tettei fiuk Laci.

Pardubitz — július 18. Éjszakánként rendszeren a vasuti állomások várótermében halok. Ugyanis azzal állítok be az állomásfőnökhöz vagy előjáróhoz, hogy magyar vasutas vagyós fogad aból gyalog Berlinbe megyek 28 nap alatt. Rendszerint nagyon szívesen fogadnak,

megvendégetnek vacsorával és puha ágyat vetnek a váróteremben, vagy egyik szobában.

Brünnből a Morva Sveicon keresztül folytattam utamat! Gyönyörű vidék! Ilyet még életemben nem láttam. Brünnből egész Rajecig a Zwitava folyó gyönyörű völgyében haladtam hegynek fel, hegynek le! Köröskörül 10—12 méter magas fenyőfák, tölgyek! Ezután a cseh Sveic következett. Ez a vidék is nagyon szép, de hozzá sem fogható a morva Sveichez.

Choticen és Zámrs között egy paraszttal találkoztam. Megkértem, hogy vegyen fel a kocsijárára. Előbb megkérdezte:

— Ce iest? Nemecki? (Mi vagy? Német?)

— Magyarski!

— Dobre pan Turist — felelt örömmel — chlapce mi soldat Aradu Kasarna Fehérváry: A kocsival egész Zámrsk-ig folytattam az utamat, onnan pedig gyalog Uhersko-n keresztül Pardubitzig. Csinos gyárvaros, az összes utai ki vannak aszfaltozva, vagy keramittal fedve.

Berlinbe 30-án érkezem meg, vagy még hamarabb. Valószínűleg ott is maradok, van egy ajánlólevelem a világhírű Wertheim áruházhoz.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színházi műsor:

Vasárnap: *A gólya*, bohózat. (Bucsuelőadás.)

Egy kötet „Tarkaság“.

— Aradi könyv. —

Akik az *Aradi Közlöny* negyedszázados műhelyében dolgozunk, bujkálni vagyunk kénytelenek az emberek elől azokon a napokon, amelyeken a lapból, a napi hírek rovata után következő apróbetűs hasábján valamilyen okból kimarad. A rendes kávéházi asztaltársaságban azon a napon minket hiába várnak, amikor a „Tarkaságok“ című rovat véletlenül kicsuszik a lapból.

— Visszaküldöm az újságot — mondja egy-egy régi előfizető, aki a komoly napi események után úgy megszokta már a *Tarkaságok* kaviárját, mint a délutáni kávéját dupla habbal, vagy mint a főpincérét dupla ceruzával.

— Elvégre az ember nem azért járát újságot, hogy a mikádó legbecselesebb egészségéről olvasson megnyugtató híreket. Ha megszoktatták velünk a tréfákat, akkor tessék gondoskodni, hogy raponkint kapjunk is belőlük.

Ilyen párbeszéd is gyakran hangzik el:

— Na, miktől fog tarkálni holnap az *Aradi Közlöny*? — kérdezi valamelyik sajtó-habitué egyik munkatársunktól. — A szerkesztőségi titokban járatosabb egyén megfelel rá:

— Várjon holnaputánig. Akkor már valamelyik másik magyar hírlapban, vagy egyik pesti naplóban is elolvashatja az *Aradi Közlöny* Tarkaságait.

És ez a tréfás megállapítás — nagyon tisztelt publikum — a legkomolyabb valóság. Ma már fordult a világ a zsurnalisztikában. Ezelőtt egy-egy pesti naplóban megjelent tréfát másnap viszont láthattuk a legtöbb vidéki újságban. Most tessék megfigyelni: az *Aradi Közlöny* Tarkaságai másnap, vagy a következő napokon több pesti lap vidám rovatából nevetnek ön felé. A publikum ezt már természetesen is találja és éppen ezért megkívánja, hogy a reggelije mellett két darab teavaj és három darab Tarkaság viritson kívánatos.

Arra természetesen nem gondolnak, hogy honnét is vegyük mi ezeket? Ha másképpen nincs, ássuk ki a földből? Hiszen a legnagyobb kincsek is a földből kerülnek elő. De erről szó sincs. A *Tarkaságok* munkatársai közül ugyanis Zádor Jenő kollegánk a legszorgalmasabb és az ő invenciója nem szorult arra, hogy a földből bányásszon. Az nehéz munka. Különbösen is szocialista érzelmei nem engedik meg, hogy a bányászok kenyerét elvegye. Nagyszerűen kifejtett lábizmai segítségével sikeresen fut a *Tarkaságok* után. (A hosszút,

vagy kicsit egyformán kedveli.) Ha elfárad, automobilba ül. Ha a kiadóhivatal megsokalja az autoköltséget, nyugodtan feleli D'or:

— Kérem, Tarkaságokért voltam.

De a szigorú kiadóhivatal nem mindig akceptálja ezt az érvet és gyakran D'or ur zsebe bánja meg a nagy ambíciót. Hogy ezek miatt csödbe ne menjen, kötetbe fogja kiadni a *Tarkaságok* legjavát. A könyv ára egy korona 50 fillér. Csekélység. Automobilon mindössze másfél kilométer tehető meg érte. Legalább ötszáz darabot kell eladnia, hogy csalárd bukás miatt a vizsgálóbíróval ne gyűljön meg a baja és riportot ne kelljen írni önmagáról. A könyv legalább kétszáz oldalas lesz. Megvehető majd minden könyvesboltban. A közönség az árát ráér kifizetni — azonnal.

* Nyárvégi premiér. (*A gólya*.) A nevetetés magasztos hivatása érdekében sok minden megtörténik. *Keszler* Ede, profanizálván drámai hős mivoltát, a groteszk humorhoz szállt le és igyekezett ebben a minőségben minél elevehető karrikatura lenni. *Szendrey* beugrik egy statisztika szerepbe és *Beregi* dr. egy két perces Nick Carter-imitációt szolgáltat. Ilyen áldozatok után a publikum is készséggel hajlandó arra, hogy egy bohózatban ne keresse a valóságosítást, nézze el a hajuknál fogva cibált helyzetkomikumot, a kissé hig elmésséget, — csak nevensen, amire ez az angol darab elég alkalmat ad. A nevetés alatt mesét se kutatott a publikum és nem is olyan bizonyos, hogy a darabnak van e meseje. Három babát ráncigálnak ide-és oda, háromfelvonáson át, míg végre, amint minden bohózatban, a csalafintaságok és a tévedések kiderülnek. A közönség nagy számmal használta föl a nyári műélvezet bucsuzó alkalmat. A színészek közül, a már említettek mellett, *Novák* Irén, *Harmath* Józsa és *Delli* Lajos játszottak igen jól, mindent „kihözve“ a maguk szerepeiből, amit azok a derűs hatás fokozására adhattak.

* Husz eredeti népdal címen adott ki *Kelemen* Lajosné *Zathureczky* Berta husz megzenésített verset. A muzsikája mindegyiknek invenciózus, fülbemászó, nem közönséges kvalitásnak tanujele. A költemények, amelyeket megzenésített, *Petőfi* Sándoré, *Jakab* Ödöné, *Harmath* Lujzáé, de van közöttük Kelemenné saját szerzeménye is. Az izlésesen kiállított zene-füzet ára 4 korona s a szerzőnél kapható Sepsiszentgyörgyön.

* Az aradi színtársulat Hódmezővásárhelyen. Az aradi színtársulat operette személyzete már ma, szombaton megkezdte Hódmezővásárhelyen szereplését. Első előadásra a Leányvásárt tűzte ki, amely négy estén át műsoron marad. A közönség zsufolásig megtöltötte a színházat és szeretetének minden jelével elhalmozta az aradiakat.

* A nyári szezon utolsó előadása. Egy nap még s bezárulnak a szellős aréna kapui, csöndesség borul a szinkör tájára s csönd a színház világában két hónapig. A sikerekben dúz nyári szezon utolsó előadása vasárnap este lesz. *A gólya* kerül másodszer színre, ez a kiváló angol bohózat, amelynek nagyon sikerült premiérje szombaton volt. Itt emléjük meg, hogy *Simicel* lemondása következtében vasárnap délután nem lesz előadás a szinkörben.

* Az adótörvények lexikona. *Vass* Dezső ujszentannai jegyző a következő körlevelet küldte szét a kartársaihoz:

Kedves Kartárs! Amint köztudomású tény — az új adótörvények 1913. év január hó 1-én életbe lépnek. Ezzel azután egy újabb súlyos teher nehezedik vállunkra. Én az új adótörvényeket behatóan tanulmányoztam s arra a meggyőződésre jutottam, hogy annak végrehajtása igen sok nehézségbe ütközik. Évek kellenek ahhoz, míg csak valahogy is belejövünk a megkívánt kerékvágásba. Mindezeket eltekintve az adózó feleket sem világosíthatjuk fel kellőképpen, mert a törvényeket, dacára hogy átolvastuk, még sem ismerhetjük jól. Így vagy magunknak, vagy a kincstárnak, vagy az adózófeleknek okozunk kárt. Egy törvényszakasz keresése némelykor órákat vesz igénybe, sokszor még akkor sem találjuk fel azt. A vége tehát fardozásunknak, csak boszankodás és idővesztegetés lesz. Hogy

tehát felelősségteljes munkánkat megkönnyítsem, elhatároztam, hogy a ma érvényben levő összes adótörvényeket lexikonszerűleg feldolgozom adónemek és törvényszakaszok szerint. A törvényszakaszokat törzses illetve a szükséghez képest 4—5 féle képen alvezérszavazni fogom. Ha egy törvényszakaszban hivatkozás történik egy másik törvényszakaszra, vagy rendeletre — az az illető törvényszakasznál „Jegyzet“ alakjában lesz adva. A keresett törvényszakaszt mindenféle észjárás szerint meg lehet találni. Hogy milyen óriási fontossággal bír az Adótörvények Lexikona, azt feleslegesnek tartom Neked külön fejtegetni. Az Adótörvények Lexikona árát fűzve 20 kor., erős vászonkötésben 22 koronában állapítottam meg. A mely két egyenlő részletben 1913. és 1914. évben fizethető, tehát a jövő évi költségvetésbe a 11 koronát már beállíthatod. A lexikon 1913. február havában jelenik meg. A megrendelés által községed ugyyszólván meg sem lesz terhelve s ezen csekély összeg folyósítása által egy olyan szakkönyv birtokába jutsz, amelyet évtizedekig használni lehet. A műhöz egy pénzügyi kiválsóság előszót írt.

* A Modern Színpad, amely a múlt hónap folyamán állandóan zsufolt ház előtt játszott, augusztus hó elején újból megkezdte vendégszerelését a Központi szálló kerthelyiségében. Ezzel nemzetközi variete társaság fogja a közönséget szórakoztatni. Az igazgatóság a legnagyobb gondnal válogatta össze a tagokat s így a műsor minden egyes száma elsőrendű attrakció. A helyi árak rendkívül mérsékeltek, különösen ha meggondoljuk, hogy az előadás egyhuzamban fél kilenctől fél tizenkettőig tart. Sikerült leszerződteni a *Smith and Bella Jackson* néger duót, mely legutóbb a bécsi Ronacher mulatóknak egyik legértékesebb száma volt. Csodákat mesélnek arról, hogy *Astro*, a variete másik attrakciója, mint komikus zsonglőr milyen mutatványokkal ejti ámulatba a publikumot. A londoni világhírű *Alhambra* színházhoz két hónapig volt szerződötve a *Sisters Kelly* kettős. Két gyönyörű angol leány *Pasztortüzek* mellett címen ősrégi angol dalokat és táncokat mutat be. Elsőrendű attrakció még a *Les Malina* excentrikus csoport, akik komikus akrobatamutatványokkal szórakoztatják a publikumot. Az igazgatóság szerződötte még ezeken kívül *Henriette Denise* német, *Helle Ridgway* angol, *Róna Hilda* magyar énekesnőt, *Arany Sári* kabaréművésznőt, *Bergmann M.*, *Vass Ferenc* és *Radó Sándor* magyar komikusokat. A műsoron két kitűnő bohózat is szerepel.

* Képkiallítás. Nagy Géza fényképész az Andrássy-tér 22. sz. polgári takarékpénztár épületében (földszint) levő modernül berendezett műtermében a mai nagy drága viszonyok mellett is olcsó árak mellett készítt felvételeket. A felvételek izléses beállítására és művészi kivitelére tanúságot tesznek azon szép fényképsorozatok, melyeket a fotografus portáléjában kiállított. A nagyközönség meggyőződést szerzhet a képek megtekintése által Nagy Géza izléséről. Telefonszám: 922. 6657

* Varázs-színház. Két zseniális illuzionista *Louis Larly* és *Chevallier St. Kassay* aug. 3-án szombaton este, 4-én vasárnap d. u. 3 órakor és este fél 9 órakor 3 rendkívüli előadást tartanak, mely alkalommal oly attrakciókat hoznak, melyhez hasonlót a vidéki városok közönsége vagy igen ritkán, vagy egyáltalán nem láthat. A boszorkányos ügyességű kínai varázsló, a Japán gankler és a modern bűvész káprázatos ügyessége egyedül a nagymesterek előadásaiban, mely az estély sikerét nagyon előmozdítja. Az est fénypontja a minden képzeletet felülmúló illuzió mutatványoknál domborodik ki. Kellemesen lepi meg az embert egy láda, melyet egy asztalra tesznek, kinyitják, felfordítják mutatják hogy üres, lezárják, a következő pillanatban 2—3 impozánsan öltözött leány jelenik meg az üresen mutatott ládában. *Ali Hedi* az indus fakir, ki 3 kardnak a hegyén fekszik nyílt színen hypnotikus álomba merülve. *Lung Soo* kínai varázsló csoda szekrénye. Egy *Palankin*hoz hasonló, hordozható szekrényke elől függőnyel a színpadon 2 bakon szabadon áll, szét lesz szedve és bemutatva, hogy üres, a függőnyt összehúzzák, abban a percben 2 kínai jelenik meg az üresen mutatott szekrényben. *Csinfuma* egy nyári ünnepély Kinában: elképzelhetetlen kedves látványosság és még egy csomó elsőrangú attrakció szám, melyhez hasonló még aligha látunk. A kiállítás pazarul fényes, az előadás humorban gazdag, kellemes, élvezetes, a rendezés precíz, mely után aligha kell kommentár ahhoz, hogy a közönséget az előadás kitűnő voltáról meggyőzzük. Az előadások a nyári színházban lesznek.

Jegyek az összes előadásokra. Juhász és társa papirkereskedésében előre válthatók. 4819

* **Izsák, a házaló zsidó kálváriája.** (Csodás vasárnapi műsor az Apollóban.) Az Apolló-színház azzal az ujjonnan megvalósított rendszerével, hogy egy műsört csak két napig játszik, általában felszínre tartja a közönség érdeklődését. Sőt az új rendszerével azt is eléri, hogy a vasárnapi publikumnak is új műsört tud adni. Holnap, vasárnap is premier lesz az Apolló-színházban. A vetítésre kerülő új képek közül legelső sorban említést érdemel a slágerszám: Izsák, a házaló zsidó. Ez a kétfelvonásos dráma egy szegény házaló zsidó meghatározó sorsát s üldöztetését mutatja be. Sok megfigyelésre érdemes jelenetet rögzített meg a filmgyár ezzel az alkotásával. A vasárnapi új műsorba sok változatosságot visz bele a mozgókép új ujság legújabb száma, amely a friss eseményeket mutatja be eredeti felvételekben. Fellép még az új műsor keretében a népszerű Tontolini és Totó, mindketten pompás alakítással lépnek a közönség elé. A vasárnapi műsört hétfőn megismétli az Apolló-színház s a programot ekkor kibővíti még egy szép drámával. 177

* **Az anyós harmadszor.** (Az Uránia műsorának sikere.) Egyenesen páratlanul áll az a siker, melyet Az anyós című kétfelvonásos vígjáték az Urániában aratott. Soha még moziképen ennyit nem mulatott a közönség, de ez természetesen is, mert a képen a komikumot nem groteszk mozdulatok, ugrándozások idézik elő, hanem kitűnő helyzetek, nagyszerűen megfestett jellemrajzok. Alexander Bisson vígjátékánál jobb témát még nem dolgoztak fel a mozi számára! A közönség halálra kacagja magát, mikor kiderül, hogy a férj, aki azért vált el első feleségétől, hogy megszabaduljon anyósától, újra a reitentes asszony kezébe kerül. Második feleségének özvegy apja ugyanis újból megházasodik s vejének elvált feleségét veszi el. Így az apósnak az anyósa lesz a rettenetes nő, a szegény férjnek pedig pláne — nagyanyósa! A nagyszerű kép holnap kerül utoljára előadásra az Urániában. 175

* **Az északi sark meghódítása.** (Szenzációs sláger az Urániában) Az Uránia igazgatósága egyenesen Párisból egy olyan képet rendelt meg, mely nagyszerűségében felülmúl mindent, amit eddig e téren produkáltak. Hétfőn kerül ugyanis bemutatásra az *Északi sark meghódítása* című fantasztikus kép. A jövő század regényét mutatja be a képen Melies, a zseniális szerző. A kép kiállítása a gyárnak 1,500,000 koronájába került, de viszont megállapítható, hogy minden fantáziát felülmúl ez a kiállítás s egyenesen bámulatba ejtette még a szakértőket is.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Rendőrgyilkos detektív?

— A májusi véres tüntetés lettese. —

Saját tudósítónktól.

Budapest, július 27.

A május 23-iki tüntetés alkalmával a Hold-utca és Szabadság-tér sarkán lelőtték lováról Ritter József lovasrendőrt. Revolvergolyó érte Rittrert, aki lefordult lováról és meghalt.

A rendőrség azt a tüntető csoportot, amelyből a lövés történt, bekerítette és közülök többeket letartóztatott. A rendőrség Majoros Ádám asztalossegédet gyanúsította a gyilkossággal és ezért ellene a vizsgálatot ebben az irányban megindította. A nyomozat során Majoros azt mondta, hogy az asztalos szakszervezetben osztották szét a revolvereket és hogy egy Német József nevű asztalossegéd lötte le Rittrert. A vizsgálat nem tudta kideríteni, hogy létezik-e egyáltalán Német József, sőt azt sem tudta bizonyítani, hogy az asztalos szakszervezetben osztogattak volna revolvert és furdós botot. Majoros ekkor azt mondta, hogy egy Tóth Gyula nevű asztalossegéd lötte le a rendőrt. Tóth Gyulát le is tartóztatták és ettől kezdve mindkettőjük ellen folyt a vizsgálat.

Az iratok azután átkerültek Vas Károly vizsgálóbíróhoz, a két vádlottat pedig, akiket az ügyészség a rendőrgyilkosság elkövetésével vádolt, az

ügyészség börtönébe került. A vizsgálóbíró előtt mindketten tagadták bűnösségüket. Majoros pedig bevallotta, hogy egyáltalán nem lőtt, nála revolver sem volt és a rendőrségen tett vallomását úgy csikarták ki belőle.

A vizsgálóbíró ekkor tovább folytatta a nyomozást és ennek során oly körülmények kerültek napfényre, amelyek azt igazolták, hogy a *golyó Angyal László detektív revolveréből került Ritter testébe.* Mravko fegyverszakértő, a vizsgálóbíró és mások jelenlétében tegnap meg is tartották a fegyverpróbát, a melynek eredménye az, hogy a *Ritter testében talált golyó ugyanolyan, mint a milyen Angyal detektív revolverében volt.* Erre a vizsgálóbíró ma elrendelte Majoros Ádámnak és Tóth Gyulának *szabaddalra helyezését.*

Az ügyész csak holnap fog nyilatkozni az iránt, vajon jelent-e be felebbezést a szabaddalra helyezés ellen, vagy sem.

Uj otthonban

a miniszterelnök.

— Tatarozzák a budai palotát. —

Saját tudósítónktól.

Budapest, július 27.

Nemcsak a tetejét, de az egész miniszterelnöki palotát tatarozzák. Az utvar tele van kőművesekkel, piktorkal, a szobákban mesterműberek dolgoznak. Mi készül a Szent-György-tér ódon, sok vihart látott várában? Az érdeklődés a miniszterelnöki palotában olyan tartózkodással találkozik, mintha fontos államtitkot akarna kifürkészni. Mindonüzt bizalmatlan tekintet és kérdő válasz.

— Régi a palota, tehát folyton kell benne javíthatni! — ez a rendes válasz.

Az elejtett célzásokból azonban ugylátszik, hogy ezuttal nem a rendes, igazi tatarozás folyik. Lukács László elutazása előtt maga tárgyalt az iparosokkal s sorra járta velük a palota szobáit is. Mindenféle utasítása volt s gondoskodása kiterjedt arra a gyönyörű vaserkélyre is, mely Pest felé nyílik, s melyen annyiszor merültek el külföldi diplomaták is a főváros, szépségeinek bámulatába. Mindonüzt renováltat s lázas munkával teljesítik a rendeleteit.

Nagy leleményesség nem kell hozzá, hogy kitalálja az ember, mire készülnek Budán. Lukács Lászlónak miniszterelnöki kinevezése idején sokkal sürgősebb gondjai voltak, mintsem arra gondolhatott volna, hogy Nagy János utcai palotájából átköltözzék József főherceg szomszédságába. Először az ország házáat akarta rendbehozni. Hogy sikerült e ez neki, arról az országnak és az ellenzéknek egészen eltér a nezete az övétől, de ugylátszik, a miniszterelnök meg van elégedve s most már elérkezettnek látja az időt a hurcolkodásra. S mivel mindenkinek más az uri gusztusa, Lukács változtat azon a beosztáson, amelyet *Khuen-Héderváry* Károly gróf rendezett el.

A miniszterelnök Tátralomnicból való hazakerzése után megnézte, rendben van-e az új lakás, amelybe — úgy tudjuk — akkor költözik be, ha Gasteinből is visszatért. Szeptember derekán már budai polgár lesz Lukács László. Hogy azután mennyi ideig marad az antik-palotában, hogy érdemes volt-e bibelődnie a behurcolkodással, az más kérdés.

SPORT.

+ Az Aradi Testgyakorlók Köre football-csapata vidéken. Az A. T. K. e hó 28-án egy I-só, mint a második csapatát vidékre küldi. Az I-só csapat Battonyára megy, a II. csapat pedig Temesvárra, a Temesvári Munkástestező Egylettel játszani barátságos mérkőzést. — Az I-só csapat indulása Battonyára délután 1 óra 20

perckor, a II. csapat indulása Temesvárra 12 óra 30 perckor történik. Ezuton tudatjuk mindazokkal, kik bármely csapattal mint kísérők akarnak menni, pontosan jelenjenek meg az állomásnál, ahol jelentkezni lehet.

Gromon Dezső báró temetése.

— A koporsó egyetlen ékessége. —

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapest, július 27.

Ma délután négy órakor helyezték örök nyugalomra Gromon Dezső bárót óriási részvét mellett. A honvédelmi minisztérium dísztermében állították fel a ravatalt, ahová már jóval négy óra előtt gyülekezni kezdett a gyászoló közönség. A közönség körében ott volt *Serényi Béla* gróf, *Beöthy László* és *Josipovich Imre* miniszterek, *Balogh Jenő*, *Stettina József*, *Töry Gusztáv*, *Horváth Emil* államtitkárok, *Beöthy Pál* és *Jankovich Béla* képviselőházi alelnökök vezetésével a munkapártnak Budapesten időző összes tagjai, *Fehérváry Géza* báró a darabont testőrség kapitánya, *Harkányi Frigyes* báró, *Révay Simon* báró főrendiházi tagok, *Karátson Lajos* honvédelmi államtitkár vezetésével a honvédelmi minisztérium egész tisztviselői kara, a fővárosi közmunkák tanácsa, *Klobucsár Vilmos* báró honvéd főparancsnok, *Schreiber Vilmos* hadtestparancsnok és még sokan a volt államtitkárok, főispánok és a közélet notabilitásai közül. A bacs-tóvárosi választókerület tizenhét községe küldöttségileg képviseltette magát, ugyancsak ott volt *Zombor* város küldöttsége is, valamint a palánkai munkások egyesülete, amelynek az elhunyt elnöke volt és *Bács-Bodrogvármegye* küldöttsége. *Görgey Arthur* a névjegyet küldötte el azzal a kívánsággal, hogy azt az elhunyt koporsójára tejjék. Ez volt a koporsó egyetlen ékessége, mert a virágokat és koszorukat külön kocsin szállították a halottas kocsit után.

A beszentelést *Bakács János* belvárosi apátplébános végezte fényes segédlettel. A beszentelés után *Beöthy Pál* a képviselőház alelnöke a ravatal elé lépett és a következő bucsubeszédet mondotta:

— Neked a Gondviselés hosszú életet engedett megélned. E hosszú életnek voltak derűs és voltak borús pillanatai. Megadatott neked, hogy a derűs pillanatok derűjét mindig meg tudd osztani társaiddal. A borús férfiasan viselőd el, mint igazi férfiú. E férfiaság, a férfianak ez az egyenessége jellemezte a te működésedet is, amelyet egész fiatalon az alkotmányos élet helyreállítása után kezdettél. Kivetted részedet a nemzet boldogulásának javára irányuló közhasznú működésből. Mindig férfiasan feleltél meg kötelességednek. Amidőn a magyar képviselőház nevében utolsó Isten hozzádot mondom, vidd magaddal a másvilágra, hogy nemcsak a haza érdekében teljesített működésed iránti tisztelet, de az egyéniséged varázsa iránti szeretet elkísér a tulvilágra. Isten veled Gromon Dezső!

Beöthy Pál megható és emelkedett hangú beszéde mély hatást gyakorolt a nagyszámú közönségre. Ezután megindult a gyászmenet az Albrecht-uton, Lánchidon, Rákóczi-uton át a Kerepesi-temetőbe. A menetet két sor díszruhába öltözött lovasrendőr nyitotta meg, majd *Bakács János* plébános kocsija következett, ezután a koszorut vivő hintók következtek. A halottas kocsi előtt két díszbe öltözött szolga vitte bársony párnán az elhunyt érdemrendjeit.

Hat órakor érkezett a menet a Kerepesi temetőbe, ahol *Bakács János* rövid imát mondott és a koporsót elhelyezték a Gromon család sírboltjába. Az elhunytat édesanyja, *Gromon Mária* szül. *Cseh Emilia* mellé helyezték.

Pincébe szakadt üzlet.

— Halálos benzinrobbanás. —

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapest, július 27.

A csöndes tisztviselőtelepen ma délben pusztító benzinrobbanás történt. A Rezső-tér 5. számú házban van Mártonfi Lajos vegyeskereskedése. Délben, háromnegyedtizenkettőkor beállított az üzletbe egy Mayer nevű huszárközlegény és seprőt kért. Egyik segéd, Andrasek Endre, aki csak három napja volt az üzletben, lement a pincébe, hogy felhozzon egy pár seprőt. Pár pillanat múlva hatalmas robaj hallatszott a pincéből, az üzlet padlózata beszakadt, s Mártonfi, a felesége, Majer és egy segéd, akik a boltban tartózkodtak, lezuhantak a pincébe. A katasztrófát egy benzintartály okozta, amely a pincében — eddig még nem tudni, hogyan — felrobbant. A lezuhant kereskedő jobb lábán, felesége bal kezén sérült meg könnyebben, a velük zuhant segéd kisebb horzsolást kapott a testén. A lezuhant pincemenyезet és az üzleti butorok azonban maguk alá temették a seprőért ment segédet.

Azonnal értesítették a mentőket és a tűzoltókat, a mentők autója hamarosan meg is érkezett, s megjelent a központi és az X. kerületi tűzörség is. Tűzoltásra egyelőre nem volt szükség, nekiálltak tehát kiásni a romok alá került segédet. Petrovics Ferenc a mentési munkálat közben jobb lábán megsérült. A szerencsétlen Andraseket fáradságos munka után sikerült kiásni. Holtan került elő a romok alól. Már a légnyomás megölte a robbanás pillanatában. Az üzletben megtalálták a huszár piros sapkáját, maga a huszár azonban a robbanás után kirohant az üzletből s eddig nem akadtak a nyomára.

A rendőrség vizsgálatot indított s az eddigi adatok szerint minden valószínűség a mellett szól, hogy a segéd, amikor lement, a még égő gyújtót alighanem valamelyik benzines, hordóra dobta s ettől robbant fel a hordó tartalma. Meglehet azonban, hogy gázömlés volt a pincében s ez okozta a szerencsétlenséget.

A vizsgálatot folytatják.

Magyar nők mormon papok hálójában

— Kivándorlásra csábító apostolok. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Brassó, július 27.

Egy idő óta Magyarországon a mormon vallásnak néhány apostola járkal és térítget. Főemberek Budapesten van, de a térítők az ország minden részét bejárják. Néhány hete Erdély déli részén jelentek meg és Brassóból vezetik a térítés akcióját. Az apostolok nőlen és igen csinos fiatal emberek és különösen nőket igyekeznek a mormon hitre téríteni. Működésük már feltűnt a hatóságoknak, de eddig nem sikerült rájönni arra, hogy gyanus munkájuk valóban hittérítés-e, vagy más.

A mormon vallás Magyarországon még csak a megürt vallások közé sincsen felvéve, mert egy hitelve, a többnejűség ellenkezik az állam törvényeivel. Ezen az alapon a brassói rendőrkapitányságon az egyik térítőt ki is hallgatták, de ez azzal védekezett, hogy a mormon vallás hitelvei közül a többnejűséget törölték. Ilyen alapon tehát az itteni rendőrség nem tud eljárni a térítők ellen. Működésükben azonban egy másik gyanus momentum van. Az tudniillik, hogy főleg nőket térítenek és már több száz nő csatlakozott hozzájuk. Aki pedig áttért a mormon hitre, az oly fanatikus, hogy semmit nem árul el a térítők beszédéből és ígéreteiből.

A mormon vallás hitelveit tizenhárom pontban John Smith, az első mormon apostol állította össze és a 10-ik pont szerint Krisztus országát

csak Amerikában, Utah államban lehet kiépíteni. Minden mormonnak Utah államba kell tehát mennie. Nagyon valószínű tehát, hogy ezek a mormon hittérítők ezt a hitlevelet nagyon erősen hangsúlyozzák hűveik előtt és így őket Amerikába való utazásra buzdítják. A térítés még csak két hónapja folyik és a kivándorlásban még nem nagyon látszik meg az eredmény, a belügyminiszter felhívta már a helyi hatóságot, hogy a határrendőrséggel karöltve több figyelmet fordítsanak a mormonok működésére, mert ha tovább is szabadon "térítenek", talán megint néhány száz magyarral megfogyatkozunk.

A csendes örült levelei.

— Egy aradmegyei szőlőbirtokos titka. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 27.

Ez évi január óta csaknem minden héten titokzatos szövegű levelet hozott a posta az Aradi Közlöny szerkesztőségének. Egyszerű fehér borítékra írógéppel nyomott betűkből formálta ki a rejtélyes idegen az "Aradi Közlöny" címzést. A leveleket ugyancsak írógéppel írta a névtelen ember, akinek kilétét csak féleves kutatás után tudtuk megállapítani. Pedig — nem tagadjuk — izgatott bennünket az a kérdés, hogy ki ambicionálja az ilyen furcsa levelek küldését? Mert ezek a levelek csakugyan a ritkaságok közé tartoznak. Egy zaklatott lélek panaszai sirnak ki azokból. Aki a leveleket írta, annak föltétlenül nagy titka van, amely — úgy látszik — megzavarta lelke egyensúlyát s összekuszálta elméjét. Valami gonoszsgot rejteget, amelyet vagy vele követtek el, vagy pedig annak elkövetésében ő segédkezett. Homályos beállításban szerepelnek ez írásokban katonatisztek, nők, említést tesz az író valami elrabolt ingatlanról, amely körül vétek lappang, s az anyagi romlás felhője kavargó.

A hozzánk küldött leveleket sorra elraktuk és vártunk azoknak nyilvánosságra hozatalával addig, amíg megtudjuk: kitől erednek. Nyomozásunknak megvolt az eredménye. Megállapítottuk, hogy a titokzatos levelező: Aggölgyi János nyugalmazott vasuti tisztviselő, akinek az aradmegyei Barackán nagy szőlőbirtoka van. Különösége miatt említjük meg azt is, hogy Barackáról egyetlen levelét se keltezte, hanem Arad és Gyulafehérvár között a vasuti postán adatta föl. Néha Csabán, néha Páloson, Radnán vagy Óthalmon dobatta be a leveleit, amelyek közül néhányat ajánlottan küldött.

A kusza fogalmazású levelek közül azokat, amelyek legjobban érthetők, alább közreadjuk:

Még 18—19 éves koromban egy nyári napon d. u. 2—3 óra között, midőn egymagam voltam az üzletben, jött egy kék kartonruhába öltözött emberasszony vevőnk, aki a szemével és az arckifejezésével — akaratán kívül is — embert nyugalmából kiragadni tudott, gazdámát kérdezvén, távozott. Azóta amíg csak el nem felejtettem, ha ez az egész emberasszony lelkivalóságomban jelentkezett — bárha ő teljesen ártatlan — és így az ő tudtán kívül a vétkes gondolkodó egy magam én vagyok, néha mégis a legképtelenebb gondolatokra vetemedtem. Különösen nem tudtam védekezni, ha a veszélyes ösztönigazgató, — feljebbvalója ellen mindenképen pletykát kereső — protekcióval megfizetett gavallér kutató ügynök — akinek saját szavai szerint, édes atyja csekély istálló vétségért kardjával egy ártatlan embert agyonvágott, tehát az indulatos boszu a véreben van — jó barátságot szinelve édes szavakkal lelkivilágomat felborította, amit — most már józanon — olyan nagyon fájlok, hogy ilyen állapotban bár, — mégis vétkezni tudtam, a legártatlanabb halandó Nemeslelek iránt. Nőde hiszen megszenvedtem, nyomorult kóros állapotért, nincsen kinek mit vetni a szememre.

Az igazinak szól ez a kérdés-válasz! Jól megnéztem, Ön nem azonos, csupán a hü kép-

mása annak, aki elválásom idejében mint iskolás pajtásom többször nállam járt, s nem egyszer szememre vetette, hogy ha szól hozzám, negyed óráig is megvárakoztatom, egy helyben nézvé, gondolatokban merülve, — kérdésére feleletet adni nem akarok, — pedig a valóság csak az, hogy néha: pár pernyi ideig feleletet adni nem tudtam. Most mond mag az igazat, ha nem vagy uszályhordozója néh. Apád Gazdája Fának? aki nem átalotta nekem életem legszentebb pillanatában, a föld legfeketébb kalácsát ajánlani, amit én tudtommal nem ettem meg soha! Mert: az ilyen fekete kalácsot nem a művelt francia Nep magyarba ójtott sarjának, hanem a szolgáléklü lakájoknak szokták gyurni!

Taurus.

Csak az éjjeli abszolút nyugalomban szörhettem meg: Nem tudom elhíni, hogy az: „Ei... N...t m...t D...r m...n h...s L...n" az én agyam terméke lenne. Méltóztassanak tapintatosan megkérdezni Kis Rudolf újszentannai szakaszvezetőt, nevezeit egyszerű üveg-s iparos, de jószívű, igaz ember, aki jobban kell hogy tudja, miszerint ez a mondás valami Pethő nevű tözsgyökere magyar önkénytestől eredt, aki bizony nem is tudott németül.

En csak annyiban vagyok vétkes, hogy 3—4 év előtti betegsegem idejében, egy aktív hadnagy előtt, ezt a mondást magaménak vallottam azért, mert: azt hittem, hogy vele könyörűtet és szármalmat tudok a magam javára teremteni, annyira, hogy az orvoságomat ottan leljem meg, ahol azt, abban az időben, olyan nagyon keresem. Hogy ezen időben én a legmesszebbmenő határokig felesigázott izgalom betege voltam, azt, tudja az a Hadnagy is!

Násznagy,
Menyasszony,
Fehér öszi Rózsa,
Jöjj ide, egy szóra!

Tehát boldog, hogy majdnem Zách Felecián sorsára jutott. De ne fel-dje, hogy Záchnak is jussa volt a kezét felemelni, miként nekem is a nevemet viselt szerető hitves Csábító-merénylője és férfiúságom nevétségessé tevője ellen, olyan módon megtorlást hangoztatni és venni a minőt az én eszem és a szívem diktált.

Nem hajtottam végre a végzetes indulatot, hanem nagy szenvedések árán leküzdöttem. Maga pedig „ha a bíró és a pap slephordóival” meg nem törhetett, boszuművét arval tetézte, hogy 82—84-ben megvette édes Atyám szőlőföldjét és kétnegyed külállományu szántóföldjét. Ezen művével kezdődött Atyám rohamos anyagi romlása, mert: csak a nagy háza maradván meg, hitelét veszítvén, az ötször annyit ért fötti nagybázat és telket a külterületek elvezése folytán, csekély ráfizetés mellett, rossz mellék utcai házzal, elcsereleinie kellett.

Ez az igazság!

No most azt kerdem az én nyugalmamat merénylő utjáni elrablójától, akinek a lelki szemei elé állítván a száraz igazságot, vizsgálja meg a mi lelkiismeretünket, úgy miként azt, az örökbíró részrehajlás nélkül vizsgálja meg, kifog tűnni, hogy melyikünk lelkiismerete a nemesebb?

Ilyen lelkiállapot és kedély depressió sulya alatt, nem csoda ha az elesett én lettem.

Emberrársunkkal szemben így eljárni, miként az velem történt, nem szabad, mert ez semmi esetre sem lehet az az oly sokszor és olyan nagyon hangoztatott galavéria!

Ha olyan rongyos leszek, mint az elebem küldött 19 éves komédiás gyerek, akkor is az lesz a válaszom, hogy: az igazi adósságot nem emberrársárok szemrehányásával kell megfizetni.

A győtrelem olyan feszerő, mely az emberi szervezet (amnestia) tudatját képező kincset szétrombolni hivatott. Tudom, „de”: te édes kis szócseka, mennyi örömet, keserűséget és bánatot hozandasz még énnekem? — Lougwood.

Bavasságok! Igazakat mondtam, fenntartom minden betűjét, ha nem volna igazam, nem tudnék fiatalon érezni és gondolkozni. A Zöldhajó, dajka mese. A retorziót vettem, tehát valótlanság, hogy az a derék két férfi nem értett meg, akik lelkiismeretükben nincsenek találva, azok nem retorziáltak, hanem hallgatnak, szólásuk a meg-